ולא מין דגן הוא או מין דגן ולא עשאו פת 🐠

ר"ג אומר שלש ברכות וחכ"א ברכה אחת כל

שאינו לא משבעת המינין ולא מין דגן כגון פת

אורז ודוחן ר"ג אומר ברכה אחת מעין שלש

וחכ"א ולא כלום במאי אוקימתא כר"ג אימא

סיפא דרישא אם אין הפרוסות קיימות

בתחלה מברך עליה בורא מיני מזונות

ולבסוף מברך עליה ברכה אחת מעין שלש

מני אי ר"ג השתא אכותבות ואדייםא אמר ר"ג

ג' ברכות אם אין הפרוסות קיימות מיבעיא

אלא פשיטא רבנן אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן

אלא לעולם רבנן ותני גבי אורז ולבסוף אינו

מברך עליו ולא כלום: אמר רבא האי ריהמא

דחקלאי דמפשי ביה קמחא מברך במ"מ מ"מ

דסמידא עיקר דמחווא דלא מפשי ביה קמחא

מברך עליו שהכל נהיה בדברו מ"ם דובשא

עיקר ¢והדר אמר רבא אידי ואידי במ"מ דרב

ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת

המינים מברכין עליו בורא מיני מזונות א"ר

יוסף יהאי חביצא דאית ביה פרורין כזית

בתחלה מברך עליו המוציא לחם מן הארץ ולבסוף מברך עליו שלש ברכות דלית ביה

פרורין כזית בתחלה מברך עליו בורא מיני

מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אמר

רב יוסף מנא אמינא לה יוסף מנא אמינא לה

ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו

וקימנו והגיענו לזמן הזה נטלן לאכלן מברך

המוציא לחם מן הארץ ותני עלה יוכולן פותתן

כזית א"ל אביי אלא מעתה לתנא דבי ר"י

דאמר פורכן עד שמחזירן לסלתן ה"ג דלא

בעי ברוכי המוציא לחם מן הארץ וכי תימא

ה"נ והתניא לקט מכולן כזית ואכלן אם חמץ

הוא ענוש כרת ואם מצה הוא אדם יוצא בו

ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשערסן

אי הכי אימא סיפא והוא שאכלן בכדי אכילת

פרם ואי בשערםן האי שאכלן שאכלו מיבעי

ליה הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול מאי

הוה עלה אמר רב ששת יהאי חביצא אף

על גב דלית ביה פרורין כזית מברך עליו המוציא לחם מן הארץ אמר רבא יוהוא

דאיכא עליה תוריתא דנהמא ימרוקנין חייבין

בחלה [א] וכי אתא רבין א"ר יוחנן מרוקנין [ב]

פטורין מן החלה מא' טרוקנין אמר אביי

כובא דארעא ואמר אביי ימריתא פמורה מן

החלה מאי מריתא איכא דאמרי גביל

מרתח ואיכא דאמרי חנהמא דהנדקא ואיכא

דאמרי "לחם העשוי לכותח תני רבי חייא

לחם העשוי לכותח פמור מן החלה והא

תניא חייב בחלה התם כדקתני מעמא ר'

יהודה אומר 'מעשיה מוכיחין עליה עשאן

נסמון. ב) מנחות עה:. ג) שם.

ד) ולעיל לו:ן, ה) ןעי' רש"י

ו) [נשיל נו.], נ) [שמות יב], מנחות עה:], ו) [שמות יב], 1) [דברים טו], ה) [במדבר טו], ט) ב"מ לט:,

הגהות הב"ח

מא א מיי׳ פ״ג מהל׳ ברכות הלכה ד סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רח

סעיף ב: סעיף ב: מב ב מיי פ״ז מהלי ממידין ומוספין הלכה ים:

ית: מג ג מייי פי"ג מהלי מעשה הקרבנות הלכה

י: מד ד ה מיי' פ"ג מהל' ברכות הל' ח סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי'

קסח סעיף י: מה ו ז מייי פייו מהלי בכורים הלי יב סמג עשיון קמא טוש"ע יו"ד סיי שכט סעיף ה וטוש"ע או"ח שכט סעיף ה ומומ"ע מויים מי קסח מעיף מו: מו ח ט מוש"ע אוייח שם מעיף מו: מו י מיי פ"ו מהל' בכורים הל' יד סמג עשין קמא

טוש"ע יו"ד סי׳ שכט סעיף

רבינו חננאל

אמר רבא רהטא דחקלא. פירוש, מאכל שועשין בקדרה משמן ודבש וקמח, במחוזא שהן עשירים . מרבים הדבש, בחקלא שהן . אנשי כפר והז עניים מרבים . ממח. אמר רב יוסף האי קמח. אמר רב יוסף האי חביצא אי אית ביה פרורין כזית וכו'. פי' חתיכות שנותנין במרק. מאי הוי עלה רב ששת אמר אפילו עלה רב ששת אמר אפילו פירורין שאין בהם כזית מברך עליהן המוציא ורבא אמר והוא דאיכא תוריתא דנהמא עלייהו. פי' שיש עליו תואר לחם ולא נשתנה עליו תואר לחם ולא נשתנה התואר לחם. וקיימא לן כרב ששת דהא רבא מפרש טעמיה, ונעשה רב יוסף יחיד גבי רבים. ואם אין בהם תואר לחם אלא תואר סמיד מבושל. אעפ״י שהיה טמיז מבושר, אנפי" שהיה אפוי, מברך בורא מיני מזונות ואח"כ מעין שלש. ואין מברכין המוציא על פירורין פחותים מכזית אם בהם תואר לחם. טרוקנין וכו'. טרוקנין הוא סרוקנין וכוי. טווקנין ווא כובא דארעא גובלא בעלמא הוא, שאופין אותו על הארץ, אמר רב[י יוחנן] פטורה מן החלה, דהא חיוב חלה מעריסה, שנאמר ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה. טריתא פטור מן החלה. ולא איתבריר לן מאי היא, איכא לחמא דהנדיקא, ראמרי יאיכא דאמרי מירתח גביל. והיינו קמח כשנותנין אותו בתוך מים רותחין. ונראין הדברים שאין נלושין כדרך עיסה. מיהו לחם העשוי לכותח אם עשאו כעכיז לכותח אם עשאו כעכין שנושכות זו בזו, ויש מפרשין כמין חלות חייבות. אם עשאו כלימודין, פי׳ כגון עמודים ארוכים, כדגרסינן עושה לו למודין וכוי, גלי דעתיה כיון וכוי, גלי דעתיה כיון דעשאו כלימודין, לשוחקו בעי ליה ולא לאכילה קא מכיון, הלכך פטור מן החלה.

לעיל בזמן שהפרוסות וכו' אין הפרוסות קיימות לא

וכן מפרש נמי בירושלמי וא"ת ואיך מדמה רב יוסף פרורי מנחות לפרורי חביצא» וי"ל כיון שנטגנין בשמן כנתבשלו דמי ומיהו קשה דלקט מכולן כזית דקאי אחמשת המינין ולא אמנחות כמו שאפרש והתם (ד) נמי לא מיירי בשנתבשלו ומאי מדמה לחביצא שהוא מבושל לכך נ"ל חבילא היינו פרורין הנדבקים יחד על ידי מרק או על ידי חלב כמו חבילא דממרי ט שהן נדבקין:

היה עומד ומקריב מנחות. פרש"י בעל הבית המתנדב מנחה ודוחק גדול הוא דהיה עומד ומקריב משמע בכהן המקריב וכן לישנא נטלן לאכלן משמע דאכהן קאי ונראה בכהן העומד להקריב ראשון במשמרתו וכ"ד משמרות היו וכל שבת מתחדשת משמרה אחרת אם כן כל משמרה אינה משמרת אלא ב' פעמים בשנה וכיון שיש להס זמן קבוע מברכינן שהחיינו ולא כפירש"י דמנחות דמיירי בכהן שלא הקריב מעולם: לקם מבולן. פירש"י דקאי אמנחות ולא נהירא דא"כ היכי האמר דאם חמך הוא וכו' והא אמרינן (מנחות ד' נב:) כל המנחות בחות מלה ונראה דקאי אחמשת מינין וה"ק להט מכל מיני לחמים כזית כו':

אמר רבא והוא דאיכא עליה תוריתא דנהמא. קיימא לן דרבא בתראה הוא ולא בעינן שיהו בפרורין כזית כיון דחיכח תוריתה דנהמה לענין המוציה והפילו נתבשלו לפירוש רש"י והא דמשמע בירושלמי דפרוסות קיימות הן בכזית היינו לפי שכן דרך להיות תוריתה דנהמחב בכזית אבל פעמים דאפילו בפחות מכזית איכא תוריתא דנהמא: תוריתה דנהמה. נרחה דהיינו כשנותני׳ הפרורין (ה) במים ואם המים מתלבנים מחמת הפרורין אזלא ליה תוריתא דנהמא וכן היה רגיל רבינו דוד ממי"ן ללבן פרורין במים בלילה כדי לאכלן בשחר בלא ברכת המוליא ובלא ברכת המזון שלא לאחר כדי שימחזק ראשו ויוכל להגיד ההלכה: לחם העשוי לכותח פמור מן החלה. והיינו כשעשאו כלמודים ופירש"י עיסה שמיבשים בחמה וקשה דהא אמרינן במסכת חלה (פ"א משנה ה) כל שתחלתו עיסה

וסופו סופגנין חייבין בחלה וכל

שתחלתו סופגנין וסופו עיסה חייבין

נמי בחלה ושתחלתו סופגנין וסופו

נמי סופגנין פטור מן החלה ופסק

ר"ת אם כן בניבלי"ש ורישולא"ש

דתחלתן עיסה מברכין עליהן המוליא

וחייבין בחלה אף על פי דסופן סופגנין ומתחלה היה ר"ל ר"ת דדוקא חייבין בחלה דמלות חלה בעודן עיסה דכתיב עריסותיכם והואיל שהיו מתחלה עיסה חייבין בחלה אבל מן המוליא פטורים דעכשיו הם סופגנין ול"נ דהא לעיל קתני נטלן לאכלן מברך עליהן המוליא גבי מנחה אף על פי דעכשיו הם סופגנין שהמנחות מטוגנות בשמן. ורימשיי"ש אף על גב דחייבין בחלה שהיו עיסה מתחלה פטורין מהמוליא ואין מברכין עליהם אלא בורא מיני מזונות דלית להו תוריתא דנהמא ואחר כך ברכת מעין שלש על המחיה ועל הכלכלה ור' יחיאל ז"ל היה

הכל מודים שלריך ביה פרורין. פרש"י כמו שלנייקו"ק (ג) וא"ת והתניא ולא (כ) מין דגן. שבמין דגן יש חילוק שאם עשאו פת הכל מודים שלריך לחחריו ג' ברכות: או. אף אם מין דגן הוא אלא שלא עשאו פת יברך עליהן המוליא אע"ג דאית ביה כזית וי"ל דרב יוסף מפרש ליה בשתים אלו נחלקו ר"ג וחכמים: במאי אוקימהא. לההוא דלעיל הפרוסות קיימות היינו בכזית ואין הפרוסות קיימות בשאין בהן כזית דקתני ולבסוף ברכה אחת מעין שלש: כר"ג אימא סיפא דרישא.

דההיא מתני' דמתני גבי הכוסם את החטה דההיא רישא דידה וחתני סיפא אין הפרוסות קיימות כו': השתא. אפילו אדייסא אמר ר"ג במתני׳ בתרייתה או מין דגן ולה נשחו פת מברך חחריו ג' ברכות: אין הפרוסות קיימות. שבתחלתו פת ממש היה: מיבעית. וכשנמוח מי גרע מדייסא: אלא לאו רבנו היא. דאמרי גבי דייסא ברכה אחת והאי נמי משנמוח לאו פת הוא והוי כדייסא: והלכתא לא גרסינן: ריהטא. הוא חבין קדרהי : דחקלאי. בני כפר: דמפשי ביה קמחת. שמרבים בו קמח: דמחוות. בני כרך: חבילת. כעין שלנייקו"ק שמפררין בתוך האלפס לחם: מנח חמינה לה. דחפרורין כזית מברכין המוליה: היה. ישראלה עומד: ומקריב מנחות. ונתנה לכהן להקריבה: אומר ברוך שהחיינו. אם לא הביא מנחות זה ימים רבים: נטלן לאכלן. הכהן: וסני עלה. כלומר ותנן על המנחות מנחת מחבת ומנחת מרחשת הקריבות כשהן אפויות: וכולן פוססן. כלומר בולען קודם קמינה ועושה אותן פתיתין כזיתים כדכתיב פתות אותה פתים (ויקרא ב). אלמא פתיתין כזיתים מברך עליהן המוליא: פורכן. למנחות האפויות על המחבת ועל המרחשת קודם קמינה עד שמחזירן לסלתן: הכי נמי. דפליג אהא דקתני מברך המוליא: והסניא לקט מכולן. פתיתי המנחות: כוים כו'. ומדקאמר יולא בו ידי חובתו בפסח משום אכילת מלה דמלות עשה היא דכתיביי בערב תאכלו מלות והתם לחם בעינן דכתיב בה לחם עוניי אלמא לחם הוי ומברך המוליא והא מתניתין על כרחד רבי ישמעאל היא דהא קתני לקט מכולן כזית אלמא בפתיתין פחותין מכזית קחי: בשערסן. כשחזר וגבלן יחד וחזר ואפאן. ערסן לשון עריסותיכסיי): והוא שאכלן בכדי אכילת פרם. שלא ישהה משהתחיל לאכול שיעור כזית עד שגמר אכילת השיעור יותר מכדי אכילת חלי ככר של שמנה בילים דהוי חליו ארבעה בילים שזהו לירוף שיעור אכילה ואם שהה יותר אין האכילה מלטרפת והוה ליה כאוכל חלי זית היום וחלי זית למחר ואין בו חיוב כרת אם חמד הוח: וחי בשערםן והוח שחכלו. לשון יחיד מיבעי ליה: הב"ע. ובשלח ערסן היא וכדקאמרת. והא דקתני דחשיב למיהוי לחם בבא מלחם גדול

ונשאר מן הלחם שלא נפרס כולו אבל

אם נפרס כולו לא חשיבי פתיתין

הפחותיו מכזית ולא מברכינן המוליא

מסופה

כעבין ואין יולא בהן ידי חובת מלה בפסח: תוריתה דנהמה. תוחר מרחית הלחם: כובה דחרעה. עושה מקום חלל בכירה ונותן בתוכו מים וקמח כמו שעושין באלפס: גביל מרחה. נותנים קמח ומים בכלי ובוחשין בכף ושופכים על הכירה כשהיא נסקח: נהמא דהנדקא. בלק שאופין בשפוד ומושחים אותו תמיד בשמן או במי בינים ושמן: לחם העשוי לכוחה. אין אופין אותו בתנור אלא בחמה:

כעבין

(ג) תום' ד"ה חבילי וכו' כמו של נייקו"ק. נ"ב כלומר שנתבשלו וא"כ קשה מדתניא לעיל וכו': (ד) בא"ד והתם לא מיירי בשנתבשלו מ"מ לה מיירי בשנתבשנו מ"מ מאי מדמה: (ה) ד"ה תוריתה דנהמה וכו' נמיס דאם המיס וכו' רב דוד ממין לשרות פרורים נמיס כל הלילה:

הגהות הגר"א

נמ' (טרוקנין חייבין בחלה) תח"מ: [ב] שם כי אתה רבין אר"י טרוקנין חייבין בחלה. כל"ל:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף. והא מנחות לא נתבשלו ולכך חשובין הפרורים לחם. ב. ובתוס׳ רי״ש הוסיף. ולפי ר״ת ור״י שמחלקים רפי ריית חריי שמחלקים בין מבושל לשאינו מבושל ניחא דהכא בלא בשול כדפרישית.

לעזי רש"י

שלנייקו"ק [שלקי"ק]. תבשיל המתבשל בתוך סיר . ובו פירורי לחם ועוד.

מוסף רש"י היה עומד ומקריב מנחות

בירושלים. כגון שלא הקריב כהן זה עדיין מנחה מימיו או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העומר (מנחות עה:). וכולן פותתן כזית. כל המנחות אפילו מנחת העומר פתיתיו כזיתים. ולהכי מברך הכהן המולים וחי למ מברך הכהן המולים וחי למ הוו כזיתים חינו מברך (שם). לקט מכולן כזית. אפתיתין שאין בהן כזית קאי ולא איתפרש לן היכא, והא ליכא למימר דאמנחות קאי, דקתני ואס חמך הוא, וכל המנחות באות מלה (שם מכת"י)**. הכא** במאי עסקינן. דקתני לקט מכולן, בשערסן. שקיבן הפירורין ביחד וגללן בידו הפילודין ביחד וגנק כידו וחברן והוי כזית (שם). ראי בשערסן, שגבלן דהוו חתיכה אחת, שאכלו מיבעי ליה. דכיון דתני שאכלן משמע דהרבה פירורין הם ולא חתיכה אחת שלא חיי ו מתיכה מחת שנח פירכה זו. הכא במאי עסקינן. 3) נפירורין, בבא מלחם גדול. שעדיין הוא נעין הככר שבאו ממנו והוי חשוב ובר ברכה, הלכך פירורין נמי שלקטן ממנו חשובין נינהו ומברך עליהן, אבל המנחות שפירכן ולא נשמייר מהן דבר חשוב, אימא לך דבעינן כזית, והאי חבילא נמי דקאמר אי אית בה כזית וכו', אע"פ כלחם בעין בעינן כזית לענין המולים (שם). דאיכא עליה תוריתא דנהמא. שיהל נהן מראה לחס, ולא שיהו שרוי מראה לחס, ולא שיהו שרוי כל כך שאין נראה אם הם לחם או לאו (שוו).